

چستان و حکایت درباره جانوران

نویسنده:

حسین مرادی

انتشارات آرمان رشد

اهداف اصلی کتاب

علت ایجاد

شمارش

بخش الف

کدام حیوان است که:

بخش ب

کدام حیوان است که؟

داستان حضرت عَزِيز

کدام حیوان است که؟

کدام حیوان است که؟

شتر حضرت صالح (ع)

کدام حیوان است که؟

گاو بنی اسرائیل

معما با شعر

حکایت خرگوش و شیر

حکایت قورباغه و مار

پاسخ نامه

کتاب نما

تقدیم به کسی که حتی با حیوانات مهربان
است.

با سپاس ازدانش آموزان خوب دبیرستان ابن
سینا منطقه ۷ تهران

اهداف اصلی کتاب

۱- به چالش کشاندن فکر و ذهن افراد از طریق بازی با کلمات و حروف.

۲- خودآزمایی افراد از طریق آزمایش شناخت ویژگی‌های فیزیکی، رفتاری و ظاهری جانوران و حیوانات.

۳- بالا بردن سطح علم و آگاهی خوانندگان در مورد جانوران خصوصاً حیوانات و فرهنگ عامه در مورد این موجودات.

۴- غنی‌سازی اوقات فراغت افراد

در این کتاب از بین جانوران و حیواناتی که قرآن دربارهٔ آنها صحبت کرده اشاره شده است. به‌طور مختصر درباره: کلاغ و هابیل، سگ اصحاب کهف، مورچه و حضرت سلیمان (ع)، هدهد و قوچ، خر حضرت عزیز (ع)، فیل، پشه

و... و به‌طور نسبتاً مفصل در مورد: داستان خر
حضرت عَزِيز (ع)، شتر حضرت صالح (ع) و گاو
بنی اسرائیل.

علت ایجاد

هنگامی که طبق معمول با خودم صحبت می کردم و در اتاق تنها، کلماتی را با صدای بلند تلفظ می کردم، این عبارت بر سر زبانم آمد «بخشنده مثل بیر!»

چه جملهٔ زیبایی! اگرچه باید خیلی فکر می کردم تا معنی اش را متوجه... نشوم. چون بیر که بخشنده نمی شود؛ اما چه سود! این را گفته بودم و از عقل سلیم کلام سخیف^۱ بیرون نمی آید. از این سه کلمه خوشم آمد، مقداری فکر کردم که جمله دوم را بگویم نتوانستم، قلم و کاغذ در دست گرفتم اسامی تمامی حیوانات را که در ذهن داشتم روی کاغذ آوردم، نشد. در فرصت های مناسب بعدی هر چه فکر کردم که با اسم

---

^۱ ضعیف، پست، ناقص عقل (فرهنگ معین)

یک حیوان یکی از ویژگی‌های انسان را بیان کنم که جملهٔ زیبایی هم باشد. نتوانستم، لذا آن‌ها را کنار گذاشتم.

حدود یکی دو ماه بعد که آن‌ها را ورق می‌زدم چون از قبل صحبت‌های دوست عزیزم آقای نوید در خاطرم بود ناگهان در ذهنم جرقه‌ای زده شد، پیستون به حرکت درآمد و ماشین روشن شد، ماشین تولید معما که از اسامی همین حیوانات استفاده کنم و معما بسازم و این کار را کردم تقدیم به شما.

نکتهٔ اول: توجه داشته باشید گاهی اوقات معمایی که مطرح می‌کنید ممکن است در همان لحظهٔ نخست با توجه به جو کلاس و اطلاعات و تیزهوشی بچه‌ها پاسخ داده شود یا کمی طول بکشد و یا اینکه هیچ‌کس نتواند پاسخ آن را پیدا

کند در این صورت مرحلهٔ «راهنمایی» پیش می‌آید؛ یعنی مطرح‌کنندهٔ معما توضیحی بدهد که حاضران را تا حدودی به جواب نزدیک کند و اگر جواب داده نشد راهنمایی دیگری نماید. با این راهنمایی‌ها باید از امتیاز کم شود.

نکتهٔ دوم: اگر معمایی مطرح شد و همهٔ حاضران از جواب عاجز شدند و یک نفر پاسخ را به خوبی بیان کرد، لازم است آن شخص امتیاز ویژه‌ای بگیرد.

معنای معما: معما به معنی پوشیده شده و مخفی‌نموده شده، مکان پوشیده شده یا کلامی که دلالت داشته باشد بر اسمی یا مطلبی به طریق رمز و ایما که طریق مخفی کردن آن، موردپسند طبع سلیم باشد.

در کنار این کلمه «لُغَز» یا «لُغَز» وجود دارد به معنی سوراخ موشی که بسیار پیچ دارد که در زبان فارسی آن را «چیستان» گویند و در اصطلاح برشمردن نشانی‌ها و ویژگی‌های چیزی است به قصد اینکه شنونده نام آن را بیابد^۲ چیستان را به زبان انگلیسی «Riddle» می‌گویند؛ البته چیستان‌هایی که حالت دانش‌آموزی و آموزشی دارد از عبارت «Quiz Question» استفاده می‌شود. معما در اکثر اوقات شفاهی و زبانی است و گاهی ممکن است کتبی باشد و روی کاغذ یا تخته طرح شود.

---

^۲. چیستان لُغَز و معما، نصراله آژنگ، نشر محمد (ص)

شمارش

تا حالا هیچ فکر کرده‌اید که خیلی از مطالب آسان را که بارها شنیدید یا دیدید بلد نیستید؟! یعنی آن‌ها را حفظ نیستید منم همین‌طور تا مدتی پیش آن‌ها را حفظ نبودم، چون فکر می‌کردم وظیفه‌مان نیست. مطلبی مثل حروف الفبای فارسی با توجه به آماری که من گرفته‌ام حدود ۹۸٪ دانش آموزان ما حروف الفبای فارسی را به طور کامل حفظ نیستند. حروف الفبای انگلیسی؛ حدود ۴۰٪ از دیپلمه‌های ما آن را حفظ نیستند. صحیح است که ما فقط گاهی اوقات به آن‌ها احتیاج پیدا می‌کنیم، اما وقتی یاد گرفتن و حفظ کردن مطلبی ضروری به ما نمی‌رساند پس چه بهتر که آن را حفظ کنیم از طرفی می‌دانیم که هر چه دایرهٔ محفوظات ما بیشتر باشد حافظهٔ قوی‌تر

و آماده‌تری پیدا می‌کنیم. شاید پرسید: «دیگر چه چیزهایی هست؟»

من جواب می‌دهم: «اعداد یونانی که روی بعضی از ساعت‌ها هست، اعداد به زبان ترکی و ... این توضیح را به این خاطر یادآور شدم که برای اولین بار در این کتاب می‌خواهم به جای اعداد از آن‌ها استفاده کنم، شما هم سعی کنید آن‌ها را یاد بگیرید.»

چیستان‌های بخش الف با توجه به اسامی حیوانات طرح شده است و صفات و ویژگی‌های آنها مثل مکار بودن روباه، وفاداری سگ و ... مد نظر قرار نگرفته است.

بخش الف

کدام حیوان است که:

- ۱- در آخر فارسی و انگلیسی اش گاف دارد؟
- ۲- با یک نقطهٔ سیاه اشکش می‌ریزد؟^۳
- ۳- صدای او بر وزن اسمش است؟
- ۴- اسم دوش بزرگ معنی می‌دهد؟
- ۵- اسم فارسی و انگلیسی اش بسیار شبیه هم هست؟^۴

---

^۳ . دُم دارد به اندازهٔ قدش

^۴ . هردوشان سه حرفی هستند و دارای هیکلی بزرگ

۶- شبیه ترین حیوان به خرس است؟

۷- شبیه ترین حیوان به قوطی است؟

۸- قدیمی ترین مارک حلواارده است؟

۹- اسمش خیلی شبیه الاغ است؟

۱۰- در شعر کودکانه تکرار اسمش به قند می
رسد؟^۵

۱۱- هم غ دارد هم ق؟

۱۲- اسمش این معنا را می‌دهد: خیلی زیبا
هستی؟

۱۳- نزدیک‌ترین حیوان به مهمون است؟

۱۴- با عکسش خودمان را در حمام می‌شوئیم؟

۱۵- اگر یک حرفش را برداریم به معنی خار
صحرا می‌شود؟

۱۶- خزنده ۷ حرفی است که از مار خیلی
کوچک‌تر است؟

۱۷- رنگ زردش زبانزد است؟

۱۸- مبارک است؟

---

^۵ . دو حرفی است، دوشاخ دارد به هوا

۱۹- اگر حرف آخرش را درست ننویسی می
شود صدای خنده (هههه)^۶

۲۰- اسمش با کارش کاملاً منطبق و هماهنگ
است؟ و روی درخت است؟

۲۱- اسمش آدم را یاد اسفند می اندازد؟

۲۲- یکی از آلات زیباسازی آدمیزاد را در
سرش دارد؟

۲۳- یک خانم با موهای طلایی و روشن است؟^۷

۲۴- شمیم ر^۸ مداد را در خود دارد؟

۲۵- تکرار اسم نوعی پارچه زیبا و معمولاً قهوه

ای یا زرشکی است ر^۹؟ حرف آخر را خودت
اضافه کن؟

---

^۶. تاج دارد.

^۷. حشره است.

^۸. نرها دارای بالهای بسیار زیباست.

۲۶- از خیسی به خشکی آوردمش، چهار حرفش را دگرگون کردم شد نام یک شخص.^{۱۰}

۲۷- خاک نیست؟

۲۸- هم در دریاست هم در صورت انسان؟

۲۹- فعل امر از بردن (با تغییر صدا)؟

۳۰- انسان را یاد گردن می اندازد؟

۳۱- با همین نام آن را می خوریم؟^{۱۱}

۳۲- کف دست انسان اگر خیس شود یاد او می

افتیم؟

۳۳- اسمش تکرار دو حرف است بدون

اضافه؟^{۱۲}

^۹ . مشابه مخمل

^{۱۰} . نام شخص - مهیا

^{۱۱} . بدون این که سر ببریم یا تغییری در آن ایجاد کنیم.

^{۱۲} . عطر، بو- با جثه‌ای کوچک

۳۴- اسمش تکرار دو حرف است بدون اضافه؟^{۱۳}

۳۵- قبر الاغ است؟

۳۶- برعکس اسمش خیلی هم تیزرو است؟^{۱۴}

۳۷- بر وزن ابر و خیلی درنده است؟

۳۸- وقتی مگس یک دانه از فضولات خودش را روی غار بگذارد حاصل می شود؟

۳۹- ناشنوایی از خویشان؟^{۱۵}

۴۰- وقتی کف دست انسان به یک آلت موسیقی برخورد می کند؟

---

^{۱۳} . با جثه‌ای بزرگ

^{۱۴} . سه حرف آخرش لنگ است.

^{۱۵} . پرنده است.

۴۱- شبیه‌ترین حیوان به خروس است؟

۴۲- نام دیگرش آستر است؟

۴۳- برعکس آن به معنی اهلی است؟

۴۴- برعکس آن توهین به خود است؟^{۱۶}

۴۵- اسم دختر است در کشتی و اتومبیل یافت

می‌شود. اهل گردش است؟